

Dámy a pánové, vážený pane primátore, členové zákonodárných sborů, vlastenci a vlastenky.

V červnových dnech si letos po sedmdesáté připomeneme výročí hrdinného odporu parašutistů v pravoslavném kostele Cyrila a Metoděje v Resslově ulici v Praze. Boje vojáků, kteří uskutečnili bojový úkol londýnského velení armády. (v německém pojetí rozuměj atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha). Útok na protektora byl realizován na základě politického rozhodnutí československé exilové vlády v Londýně. Jako odpověď na soustavné a rostoucí vybíjení elit národa a naší armády, bývalých legionářů. Provedli jej parašutisté Josef Valčík, Jozef Gabčík a Jan Kubiš. Parašutisté se zapsali do povědomí národa společně s dalšími, kteří 18. června 1942 položili svůj život za svobodu Československa.

Položili to nejcennější. Podobně jako další vlastenci (nikoho nevyjímaje ani dle jeho přesvědčení nebo vyznání), bývalí čs. legionáři, příslušníci různých čs. jednotek na bojištích a frontách II. SV, partyzáni, členové domácího odboje. I jejich rodiny, které žily v neustálém napětí a strachu a mnohdy nesly i důsledky. Všichni tito Češi a Slováci, tvořili v jednom šiku frontu, spolu s podobnými vlastenci národů protinacistické a protifašistické koalice. Sílu, která smetla hitlerovskou zvěli tam, kam patří. Na smetiště dějin.

Kdo byl Jan Kubiš

Rotmistr (plukovník in memoriam) Jan Kubiš byl příslušník 1. československého pěšího pluku ve Francii, 1. pěšího praporu ve Velké Británii a členem skupiny Anthropoid.

Narodil se 24. června 1913 v obci Dolní Vilémovice, která leží asi 10 km JV od Třebíče. Po ukončení obecní a měšťanské školy pracoval v zemědělství a krátce jako topič. V říjnu 1935 byl povolán k výkonu vojenské prezenční služby k 31. pěšímu pluku "Arco" v Jihlavě. Byl zařazen do poddůstojnické školy. Po jejím absolvování se rozhodl zůstat v armádě jako dělesloužící poddůstojník. Nejprve u 9. pěší roty ve Znojmě. V říjnu 1937 byl převelen k 34. pěšímu pluku do Opavy. 15. října 1937 byl přidělen k 34. bruntálskému pěšímu pluku Střelce Jana Čapka. V jeho rámci byl sestaven XIII. strážní prapor s velitelstvím v Jakartovicích. Zde byl Jan Kubiš velitel družstva, zástupce velitele čety a velitel strážního oddílu 3. strážní roty v hodnosti

četaře. Jeho jednotka střežila výstavbu stálého československého opevnění západně od Opavy v katastru obce Sádek a Velké Heraltice.

Je třeba si uvědomit souvislosti. Jan Kubiš se se strážní jednotkou ocitl v obci, kde převládalo německé obyvatelstvo. Vztahy mezi německými a českými občany v Sádce byly oproti okolním obcím klidnější. Strážní oddíl Jana Kubiše byl přijat bez emocí. Německy mluvící občané si uvědomovali, že vojáci budují a střeží pohraniční bunkry a opevnění proti jejich přeshraničním krajanům. Sami se na výstavbě podíleli a profitovali ze stavebního boomu.

V okolních obcích takto klidná situace nebyla a docházelo k silným střetům. Stavební práce byly bojkotovány, docházelo ke krádežím strojů a zařízení. Nelehkou službu u strážní jednotky líčí ve svých vzpomínkách Jiří Chvilíčka, jeden z Kubišových podřízených. „Již po Novém roce (1938) jsme měli denně příhody v hraničním pásmu, které způsobovaly různé záškodnické skupiny. Denně nám byly hlášeny přepady strážních hlídek na stanovištích. Ordneři ničili zařízení na stavbách, vyvraceli zaměřovací terče a značky pro výstavbu objektů opevnění a poškozovali připravený materiál na výstavbu objektů, otravovali studně. Prováděli jsme střežení v několika skupinách u Březové, směrem k Jamnici a Stěbořicím, ke Zlatníkům, Milostovicím. Dne 7.dubna 1938 jsme se nastěhovali do Sádka – vesnice, kde bylo hodně Němců a zvláště mladých, kteří nás moc rádi neměli. Zvláště pak ti v bílých punčochách s různými německými ozdobami...”

Dne 7. dubna 1938 byla tedy část vojáků, pod velením četaře Jana Kubiše ubytována v hasičské zbrojnici v Sádce. Zde ho po půl roce zastihla mnichovská zrada. 6. října 1938 ze Sádka i se svojí jednotkou odchází, aby v říjnu 1938 odešel z armády do civilu. Vrátil se do Dolních Vilémovic, kde opět pracoval jako topič v cihelně.

JK se nikdy nesmířil s okupací ČSR. V červnu 1939 proto ilegálně opustil Protektorát, aby se zapojil do vznikající československé vojenské jednotky v Krakově. V červenci 1939 odplul lodí Chrobry do Francie. Již počátkem srpna 1939 vstoupil do cizinecké legie, kde byl zařazen k jejímu 1. pluku v severoafrické Saidě. Po vypuknutí 2. světové války byl koncem září 1939 prezentován u 1. čs. náhradního praporu v Agde, kde byl zařazen k 4. rotě 2. čs. pěšího pluku. Zde se pravděpodobně setkal s Gabčíkem. Netrvalo dlouho a stali se opravdu přáteli na život a na smrt.

V říjnu 1939 byl přemístěn k 11. rotě 1. čs. pěšího pluku. V prosinci 1939 byl povýšen do hodnosti rotného. Jako velitel družstva se pak účastnil bojů s německými jednotkami. Po porážce Francie se dostal společně se zbytky československé armády na lodi Rod el Farag do Velké Británie. Po vzniku 1. čs. smíšené brigády byl zařazen k 3. rotě 1. pěšího praporu. Absolvoval úspěšně kurz pro rotmistry pěchoty v záloze a v březnu 1941 byl povýšen do hodnosti rotmistra pěchoty. Několik dnů poté, byl vyslán do Ringway u Manchesteru, kde probíhal para výcvik. Vrátil se po té zpátky ke své jednotce, kde byl až do poloviny října 1941 ve funkci zástupce velitele 1. čety. V jednom z dopisů si klade otázku: „zdali by byl na mne otec hrdý, že zde bojuji, za vlast, Vilémovické a za svoji rodinu“.

JK byl následně odeslán do Skotska, kde byl vycvičen britskými instruktory ze SOE ke speciálním operacím. Stal se členem Zvláštní skupiny D a na návrh jeho přítele Josefa Gabčíka byl vybrán místo zraněného Karla Svobody do operace Anthropoid. Před odletem do akce na území Protektorátu, kde měli úkol – zlikvidovat K. H. Franka a zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, byli spolu s rtm. Gabčíkem přijati Edvardem Benešem.

JK dne 29. 12. 1941 seskočil padákem u obce Nehvizdy ve středních Čechách. Nikoli u Plzně, jak bylo původně plánováno. Pomoc mu poskytli místní lidé. Tuto pomoc mu poskytovali členové odbojových organizací, vlastenci. Někdy i skoro děti. Ukřývali členy Atropoidu, sháněli potraviny a informace. Učili ho pohybovat se v neznámém mu prostředí velkého města plného okupantů.

Dne 27. května 1942 v 10.35 hodin, v zatáčce na pražské křižovatce tehdejší Kirchmayerovy třídy s ulicí V Holešovičkách, skočil Jozef Gabčík z chodníku se samopalem k Heydrichovu mercedesu, zbraň selhala. Jan Kubiš pak hodil z blízkosti na auto modifikovaný protitankový granát vzor. 73, který explodoval před pravým zadním kolem. Po explozi granátu byl zraněn nad levým okem. Heydrich později zemřel na následky vážných zranění a otravu krve.

Jan Kubiš se po útěku skryl spolu s dalšími parašutisty v podzemních prostorách pravoslavného kostela sv. Cyrila a Metoděje v Resslově ulici. Úkryt jim 29. 5. 1942 poskytl statečný pravoslavný kněz otec Gorazd. Nacisté úkryt na udání vypátrali a 18. června 1942 na kostel zaútočili. 800 mužů z řad SS

neprodyšně uzavřelo celé okolí. Po dvouhodinové boji bylo rozhodnuto. Jan Kubiš společně s Adolfem Opálkou a Josefem Bublíkem bojovali na kůru. Po výbuchu granátu upadl do bezvědomí. Na rozdíl od Opálky a Bublíka nebyl schopen se zastřelit a na následky vykrvácení zemřel v lazaretu SS v Podolí.

Všichni zbývající členové výsadku Jozef Gabčík, Jaroslav Švarc, Jan Hrubý a Josef Valčík použili poslední náboje pro sebe. Jejich těla byla později dopravena do německého ústavu soudního lékařství pro identifikaci a pitvy. Nacisté parašutistům usekli hlavy a tyto vystavili na plechovém stole. Takto exemplárně byla prováděna identifikace příbuznými. Jejich tělesné ostatky skončily v hromadném hrobě na hřbitově v Ďáblicích. Čtrnáct členů rodiny Jana Kubiše bylo zatčeno a popraveno v koncentračním táboře Mauthausen společně se spolupracovníky parašutistů a rodinou parašutisty Valčíka.

Tzv. atentát měl pro český národ a obec Lidice dalekosáhlé důsledky. Nacistické běsnění zesílilo. Samotný čin vojáků, usmrcení jednoho s nejvyšších představitelů říše, však vzbudil ve světě velký ohlas. Například Britové anulovali svůj podpis na Mnichovské dohodě a Československu byla přislíbena poválečná obnova v jeho „předmnichovských“ hranicích.

Jan Kubiš obdržel řadu vyznamenání, např. 3x Čs. válečný kříž 1939, Čs. pamětní medaile se štítkem F-VB, Croix de Guerre, Čs. řád za svobodu – se zlatou hvězdou, Čs. vojenský Řád Bílého lva Za vítězství I. stupně in memoriam. Po roce 1989 byl povýšen do vysoké důstojnické hodnosti.

Položme si dnes otázku, kde se v JK vzalo tolik kuráže, chuti bojovat a nasadit život. Kdo zasel do jeho duše v malých poměrech jihomoravské vísky semínko vlastenectví, které vyrostlo v lípu hrdinství a odvahy. Jít do zahraničí, naučit se jiný jazyk, jiné dovednosti, způsoby boje. A splnit náročný úkol.

Vyrůstal v jiné době přátelé. Byl vychován v ovzduší vzniku republiky za působení vlastenců učitelů, legionářů vlastenců, působení Sokola a Orla, organizací prodchnutých čirým vlastenectvím. Nikdo tehdy nedovolil filmy a periodika soustavně znevažující pojem češství, hrubě zkreslující historické skutečnosti. Tak jako dnes. Namátkou vzpomenu „Zabíjení po česku, Habermanův mlýn“, protičeské, protivlastenecké paskvily, vyrobené snad na nějakou objednávku.

Mladý JK neznal práce některých tehdejších natož současných historiků, kteří pod pláštěm zkoumání historie nastavují národu bezostyšně křivé zrcadlo. Zrcadlo důsledků, nezkoumající důsledně příčiny jevů.

JK netušil, že nová doba zplodí úředníky, kteří v našem kraji dovolí, aby ve dny oslav vítězství nad českými rukama postaveným bunkrem u Hoštic vlála prapodivná vlajka, uvnitř hrála dobová (rozuměj protektorátní německá hudba), visel Hitlerův portrét a byly vystaveny artefakty připomínající činy a řádění ordnerů.

Většina kulturních lidí ve všech zemích si váží svých hrdinů. To, že jsme se dnes na tomto místě sešli a odhalujeme pamětní desku hrdinovi (už druhou v našem okrese) je toho důkazem. Naše setkání je další zastávkou na dlouhé cestě k většímu národnímu uvědomění a sebevědomí, nebo vlastenectví, které nám zatím podle průzkumů i letného poznání stále klesá.

Většina z nás přítomných nejspíš tuší, že i v postmoderním věku, kdy se na světě stále hromadí zbraně a výzbroj, může nastat doba, kdy bude hrdinů zoufale potřeba. Doba kdy třeba i gramaticky vyšperkované a logicky přesné akademické fráze přestanou platit. Musí je nahradit rozhodný, rozvážný, vlastenecký a hrdinský čin.

Jan Kubiš byl velký člověk přátelé, se srdcem na pravém místě. A to srdce tlouklo silně červenomodrobíle. Ozvěna jeho tlukotu a činu se tak dostala k národu. Je nádherné, že i přes propast desetiletí zní opravdově i našim srdcím. Ať dále žije nehynoucí památka hrdiny našeho národa plk. Jana Kubiše.